

POUTNÍCI ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ

Číslo 7 - 8

červenec - srpen 2010

Krajina srdce. Její odraz se vždycky objeví náhle a nečekaně, ať přijíždíme z jihu, od Prahy, nebo z jihozápadu od Loun či severozápadu od Krušných hor. Člověku vždycky zatrne obdivem a dojetím - krajina tak dramatická i snivá současně, nikdy se toho pohledu nelze nasytit. Stále se musíme vracet do tohoto kraje, který je věčnou, bohatou inspirací umělců... Krása středohorské krajiny nespočívá v nějaké monumentalitě, ale v líbezně hravosti a originalitě, v českých zemích naprosto nevidané. Téměř každý z kopců má kolem sebe dostatek prostoru, aby mohl ukázat štíhlé úbočí, tam oblý vrchol, někde lesní porost či ovocný sad na úbočí, stepní stráně nebo černé skály pod temenem...

Roderick Slavík

RODERICK SLAVÍK ZŮSTÁVÁ V KRAJINĚ

Dozvěděli jsme se smutnou zprávu, že v neděli 25. července zemřel po těžké nemoci umělecký fotograf a dlouholetý ochránce přírody Roderick Slavík. Narodil se v Praze a shodou náhod se jeho rodina přestěhovala do Lovosic. Jako fotoreportér, který přispíval do místního, okresního i krajského tisku, se seznamoval i se všemi nešvary a bezohledným rabováním krajiny severočeského regionu. A postupně si vzal za své ji hájit a bránit. Stal se členem a pak i hlavním představitelem Českého svazu ochránců přírody Lovosice. Svými nespočetnými profesními aktivitami, ale i ochránářskými akcemi přímo v terénu a především svou přímostí, neokázalostí, nadšením pro věc a srdečností působil na děti a děti jejich dětí, na mládež a širokou veřejnost. Uměl se ale i sám proti všem statečně postavit proti ničení přírody a krajiny, jak v menších causách, tak v posledních letech především proti brutálnímu a nevratnému zásadu do nejcennějších území Chráněné krajinné oblasti Českého středohoří výstavbou dálnice D8.

Roderick Slavík byl ale duší a tělem i celým svým životem především výsostný fotograf Českého středohoří. Byl jeho hlubokým znalcem a byl jím okouzlen do konce života. Byla to pro něho krajina všech krajin. Svým uměním jí vyznával lásku a jak sám říkal, byla pro něho drogou. Byl v ní blažený. Nejraději chodil celé hodiny a dny sám a sám a trpělivě čekal na pravou chvíli, kdy stiskl spoušť. Znal ji

dokonale, za každého počasí, a přece byla podle něho vždy jiná. Úchvatná. Uspořádal řadu výstav u nás i v zahraničí, svými jedinečnými fotografiemi přispíval do knih a publikací. Jeho dílo i život budou jistě ještě po zásluze zhodnoceny. A věřím, že bude vydána i jeho celoživotní kniha fotografií Českého středohoří, která je sice připravená do tisku, ale pro nedostatek finančních prostředků se jejího vydání nedočkal.

S Roderickem Slavíkem jsem prochodila několik let Českým středohořím křížem krážem. Spoluzakládala jsem s ním sdružení Poutníci Českého středohoří. Dávali jsme si záležet, abychom nebyli pouze Poutníky Českým středohořím. Tedy proputovat tuto krajinu a vydat se do jiné. Odhodit ji a konzumovat jinou. Roderick Slavík nezemřel. Zůstává ve svém milovaném Českém středohoří.

Věra Bartošková

Z NAŠEHO POSLEDNÍHO LETNÍHO PUTOVÁNÍ....

Začátkem listopadu 2005 jsme navštívili zcela nenápadný vrch Planík poblíž Hazmburku, na jehož okraji ještě kvetl hvozdík kartouzek. Zalesněný čedičový kopeček s nadmořskou výškou 279 m, na jehož vrcholu jsou skalky, nás zaujal natolik, že jsme se k němu vydali znovu, dne 17. července 2009.

Letošní rok je ve znamení motýlů, zejména babočky bodlákové. K mé velké radosti jich i stovky mohu pozorovat i v Praze. Doprovázejí mě cestou nádraží v Bubenči, kde mám možnost se kochat jejich rejem, ale i krásou barevných křídel, která rozevrou proti slunci, když usednou na drobný štěrk. A znovu vzlétnou, aby se zase vrátily, ale to už přijíždí vlak.

Motýli doprovázejí i náš vlak a mají proč. Trať je lemována barevným kobercem čekánek, žlutých jestřábníků, hadince obecného s modronachovými květy, vlčích máků, modravých vikví, fialové chrpy luční, žlutavé lnice květů, divizny, čičorky pestré v barvě lila, třezalky, vratiče, modrého kakostu lučního a bodláku bělotrnu. Začíná kvést dokonce i celík zlatobýl, který obvykle kvete až koncem srpna.

Pozoruji oblohu. Zatím je jasně modrá, jen na severozápadě a na severu jsou tu a tam trochu rozcuchané řasy, kterých přibývá. A už je vidět Říp a za chvíli vzadu na obzoru se rýsuje Sedlo, milované Středohoří se blíží. Hladina Labe je dost vysoká.

Z Lovosic pokračujeme autem do Sedlce a odtud pěšky k našemu cíli. Před námi se rozvřelo panoráma Milešovského středohoří, které mě vždy uchvátí. Královna Milešovka hrdě shlíží do kraje. Kopce jsou sytě zelené, louky svěží a obilí dozrává, někde je už úplně zralé. Pod Lovošem rozkvetly slunečnice.

Hlinitá cesta s trochou kamení a otisky podkov koně. A kolem bohatá, barevná květena, kde kromě vikví, jestřábníků, jetele, štirovníku obecného a zvonku kopřivolistého, chrastavce, třezalky a dalších, zaujmou karmínové květy hrachoru letního. Bílé kvetou okoličnaté rostliny, které přesně neurčím. Všude kolem nás je

tolik motýlů - bělásků, okáčů lučních, ale i černobílých okáčů bojínkových, objeví se i babočka bodláková a babočka paví oko, přelétne perleťovec a modrásek. Naši pozornosti neuniknou ani čmeláci. Na okraji listnatého lesíku kvete jehlice trnitá s jemně růžovými kvítky. S touto rostlinou se setkáváme jen v teplejších oblastech.

Je horko a na oblačnost začíná být rozmanitější. Pod řasami se tvoří droboučké beránky (cirrocumulus), menší i větší kumuly v různých výškách. Něco se asi bude dít - předpověď počasí se patrně vyplní.

Cesta podél Planíku by nás kolem polí a sadů dovedla k Hazmburku, který se tu majestátně tyčí se svým hradem a věžemi nad krajinou, ale my odbočíme vpravo nenápadnou cestičkou, stoupající do kopce. Napřed mírně lesíkem, odkud je dobře vidět strmější svah, porostlý trávou, vedoucí k vrcholovým skalkám. A tak vzhůru k místu, kde zůstaly stopy po dávných bouřlivých dramatech Země!

Jsme fascinováni travnatým svahem, kde kvete hvozdík kartouzek, hlaváč bleďozlutý. Ve skalce byl kdysi malý lom, který pěkně zarostl. Právě zde se uchytila máčka ladní, nízký a rozložitý bodlák, který má tak trochu stříbřitou barvu. U skalek se v mírném větříku jemně vlní pruh stepní trávy - kavyl Ivanův. Slunce neúprosně praží, ale to neubírá nic na životě hmyzu. Naopak! Motýli čile poletují z květu na květ, na tomto místě je to především černobílý (nebo bíločerný) okáč bojínkový. I čmeláků je tu hodně, mají napilno. Skalky jsou místy porostlé šedozeleným lišejníkem - rostlinou, která otevírá brány života v přírodě neživé. Pohladím kámen, který je dárce života nejen v tomto místě, ale v celém hazmburském království. Je žhavý, nasává žár slunečních paprsků. Stejně žhavý je můj cit ke krajinám zrozeným ohněm.

Vracíme se dolů a pokračujeme po úpatí Planíku směrem k Hazmburku. Přicházíme k velkému poli již zralé pšenice, které mě zaujme zvláštní barvou s kakaovým nádechem. Pšenice má krátké, silnější klasy a velice tvrdé. Druh, který neznám. Cesta podél pole je lemována šmolkově modrými květy ostrožky. Poletují zde drobní rezaví motýlci, z nichž ani jeden nerozevře křídla, když si sedne.

Před námi se na západní straně rozevřelo panoráma bezlesého Lounského středohoří. Nádherná! Stále svítí sluníčko, ale na obloze je více řas a kumulů, některé dostávají tvar kvěťáku, ale ještě nejsou tak velké, zato severozápad šedne a ozvalo se odtud zahřmění.

Blíží se čas našeho návratu a raději půjdeme dřív, než nás chytne bouřka. Čekanka u cesty už zavřela květy... V lesíku se ozvala flétnová dešťová písnička kosa. Ten vždycky pozná kdy bude pršet, zazpívá v pravý čas. Po chvilce se rozezpívala i pěnice. Milešovské středohoří má teď pochmurnou atmosféru, Kletečná se ztrácí v mracích. Od Lovoše se táhne další tmavý mrak.

Na nádraží jsme dorazili právě včas. Chytnu prvních pár velkých kapek, ale pak už mě kryje nádražní budova a nástupiště. Vlak od Ústí má zpoždění, možná že kvůli bouři, která teď dorazila do Lovosic. Kapky divoce bubnují do střech. A v tom dešti se vrací domů část kolonie havranů. Letí směrem k Lukavci, kde mají své domovy. Déšť jim zřejmě nevadí, mají svůj přesný čas odletů a návratů.

Na třetí kolej přijíždí zpožděný osobní vlak od Ústí nad Labem, který dále pokračuje.....

Po chvíli přestává pršet a já z vlaku pozoruji milovanou krajinu, která se mi pomalu ztrácí z dohledu, ale silné dojmy zůstávají. Ještě alespoň zamávám kopečkům a těším se na další setkání s nimi.

Své vyprávění z výletu jsem rozepsala ještě ve vlaku a netušila, že toto putování letní středohorskou krajinou s Roderickem Slavíkem bylo jedním z posledních... Teď zůstávají už jen krásné vzpomínky, napsané i nenapsané. To nebyly pouhé výlety - výstupy na vrcholy kopců, ale skutečné poutě, zastavování se v krajině, vnímání její atmosféry za každého počasí, pozorování květeny, fauny, skalních útvarů a dalších přírodních zajímavostí - důvěrné sžívání se s jedinečnou krajinou. Roderick nám byl skvělým průvodcem, který krajinu včetně její historie důvěrně znal a miloval, dovedl o ní vyprávět s velkým nadšením, které přenášel na další lidi. Každý výlet byl pro nás něčím novým - obohacením o nové zážitky a poznatky, zároveň i ujištěním, že České středohoří, dosud u nás nedocenené, patří mezi nejvzácnější přírodní skvosty naší země. A nám už nezbývá, než Roderickovi za vše poděkovat a pokračovat dál v uskutečňování jeho krásné myšlenky - popularizovat krajinu Českého středohoří

Jana Haasová

OSADA DOLY - 2. část (dokončení)

Proč dnes osada nestojí? Po podepsání Mnichovské dohody nastala pro Doláky svízelná situace. V okolí Dolů nedošlo k definitivnímu vytýčení mezi Protektorátem a Třetí říší. Podsedice zůstaly v Protektorátu, ale dodatečně byly okupovány a začleněny do německého prostoru (24. 11. 1938). Další změny přinesly Podhrázský mlýn. Jan Horký se v jednom ze svých dopisů zmiňuje, že nejprve jeho mlýn připadl Třetí říši, ale dva měsíce nato byl ze záboru uvolněn. Silnice spojující Solany a Lkáň byla totiž hranicí řezána.

Děti ze zabraných území byly nuceny chodit do německých škol. Ne každému rodiči byla tato změna po chuti, i obyvatelé Dolů byli proti a místo do Dlažkoic posílali své děti do škol českých v Třebívlicích nebo dokonce až v Libochovicích, za což jim hrozily přísné tresty. Dále se nesměly určité věci jen tak nosit přes hranice. Paní Schweizerová si vzpomíná na nákup velkých hrnců v Třebenicích. V takových případech neochránila člověka ani propustka: "Nedaleko se pohybovala fi nanční hlídka. Proto jsme hrnce schovali do pšenice. Ale Riedl všechno nabonzoval. To byl jeden Němec z Podsedic. Proto se nás hlídka zeptala, kde máme ty hrnce. Řekla jsem "my je máme v penci". Problém byl i s porodní bábou - potřebovala propustku a k tomu ji začala rodit ještě jedna žena ve Lkáni. Vůbec neměla chuť řešit byrokratické problémy a jít "na Dola", na tak vzdálenou samotou. To bylo v době, kdy Podhrázský mlýn nějakou dobu patřil do Říše. Nakonec všechno dobře dopadlo. Jezdila na kole mezi oběma rodičkami a dokázala přivést na svět děti obou."

V roce 1942 žilo v osadě šest rodin. Iniciativa zahrnout Doly do Třetí říše prý vzešla od některých Němců z Podsedic. Přišli za starostou a vydírali ho. Vyhrožovali, že buď budou Doly zabrány, anebo že zařídí, aby byli všichni v Dolech postříleni. Tyto výhrůžky nemusely být plané, protože v této době už byly z mapy vymazány Lidice. Byli přitom i členové rodiny Bauerů - někteří z nich se totiž dosti otevřeně hlásili k nacistické ideologii, jak lze usoudit z poznámek podsedické kroniky. Protože paní Neumanová odmítla tlumočit, odešli s nepořízenou, ale za týden byli zpět.

Obyvatelům bylo oznámeno, že musí do 48 hodin opustit osadu. Jejich domy jsou zkonfiskovány. Kdo se vyhnání účastnil, není zcela jasné. Někteří Bauerové, členové Hitlerjugend, snad i několik příslušníků gestapa. Byly sepisovány zemědělské nástroje, počet hus, slepic a kachen. Dobytek nacisté odváželi nákladními auty na dřevoplyn. Zmatené slepice pobíhaly v polích. Někteří si odnášeli kusy nábytku do Podhrázského mlýna. Co přesně si směli lidé odnést, nevíme, výpovědi jednotlivých svědků se liší. Hitlerjugend vytrhala podlahy, rozbila okna, rámy spálila. Domy se staly terčem pro nácvik střelby a nakonec byly zapáleny. Studnu zasypali nacisté hnojem. Z bývalých obyvatel se našli tací, kteří se tajně v noci pokoušeli sklízet úrodu z polí, která jim donedávna patřila. Najmanům se podařilo odvést s sebou prase. V Pamětní knize obce Podsedice se objevuje poznámka: "Doláci tento rok nestihli ani sklidit úrodu a hladoví psi po mnoho dní vyli do noci". Zbytky osady byly čím dál víc rozkládány také tím, že si odtamtud někteří Podsedičtí (především nacisté) brali cihly.

S největší pravděpodobností byl na vysídlení vydán dekret, ale naleznout ho se zatím nepodařilo. Osada byla srovnána se zemí proto, aby se v ní po posunu hranice nemohli schovávat "žádní partyzáni". Skalický odmítal prostor opustit a postavil si chajdu v zpola vypuštěném rybníce. Tam si neustále něco vařil a okolí mu začalo přezdívat "Jezevec".

Těsně ke konci války chodily po silnici severně od Podsedic ve směru na Most transporty smrti. Třem polským vězňům z koncentračního tábora se podařilo uprchnout. Schovali se v troskách rozbořené osady a objevil je majitel Podhrázského mlýna Jan Horký. Společně s Klupákovými, kteří po vysídlení odešli do Podhrázského mlýna, jim nosil jídlo a nakonec nešťastné Poláky schoval ve mlýně. Netřeba připomínat, že za pomoc vězňům mu hrozil trest smrti. Bohudíky nebyli nacistickými dozorci objeveni. Ještě po několika letech přišel do mlýna děkovaný dopis. Zachránili jim život.

Kromě půdorysů některých domů upomíná na Doly pamětní deska na Obecním úřadě Podsedice. Doly existují již jen v myslích pamětníků. Velký dík patří právě paní Růženě Schweizerové, která o nich napsala mnoho článků do nejrůznějších novin.

Helena Patráková

PUTOVÁNÍ ZA KRÁSOU KAMÝKU I ZA BEDŘICHEM SMETANOU

Kamýk je vesnička asi 3 km za Litoměřicemi - směrem k Ústí nad Labem. Patří prý k nejmalebnějším obcím Českého středohoří. Jsou zde lidové stavby, zejména hrázděné a zděné empírové domy z 1. poloviny 19. století. Na návsi je pseudorenezanční kaplička. Nad vesničkou je zřícenina hradu Kamýk. Hrad byl vybudován na skalnatém suku v gotickém stylu už v počátku 14. století. Opraven a rozšířen byl v roce 1547, ale již kolem roku 1600 opuštěn a krátce na to v roce 1632 zpusťšen saskými vojsky.

V souvislosti s malebným Kamýkem je uváděno jméno Bedřicha Smetany. Jak se dostal Bedřich Smetana do Kamýku?

Na jaře roku 1859 postihla tohoto velkého hudebního skladatele bolestná rána. Zemřela jeho choť Kateřina. Ještě na podzim téhož roku se seznámil s Barborou Ferdinandiovou (Betty) a v červenci 1860 byla slavena svatba a šestiletá dcera Bedřicha Smetany Žofie měla novou maminku.

Po svatbě si manželé vyjeli na návštěvu do Kamýka u Litoměřic, kde měl manžel nejstarší sestry Barbory, panský dvůr. Na pobyt v Kamýku Smetana rád vzpomínal. Nakreslil si zde dokonce čtyři krajinné obrázky. Krása krajiny se zcela jistě promítla i ve Smetanově hudbě.

O tomto pobytu se všedobecně vědělo, ale aby tento fakt vešel ve známost široké veřejnosti, se zasloužil muzikant Jaroslav Švejda, profesor Střední pedagogické školy v Litoměřicích.

V osobním dopise mi tento můj spolužák ze studií napsal: "Mrzelo mne, že na hradě Střekově je velká pozlacená deska, že tam se Richard Wagner inspiroval k opeře Tannhauser - a na Kamýku nebyla ani plechová deska o B. Smetanovi. Tam byl Smetana jistě osloven krásou české krajiny. To vše se projevilo v cyklu symfonických básní "Má vlast" i jiných skladbách".

A tak z iniciativy pana profesora Švejdy byla 16. května 1993 v Kamýku B. Smetanovi odhalena pamětní deska. Přispěla k tomu i hudební mládež SPgŠ v Litoměřicích.

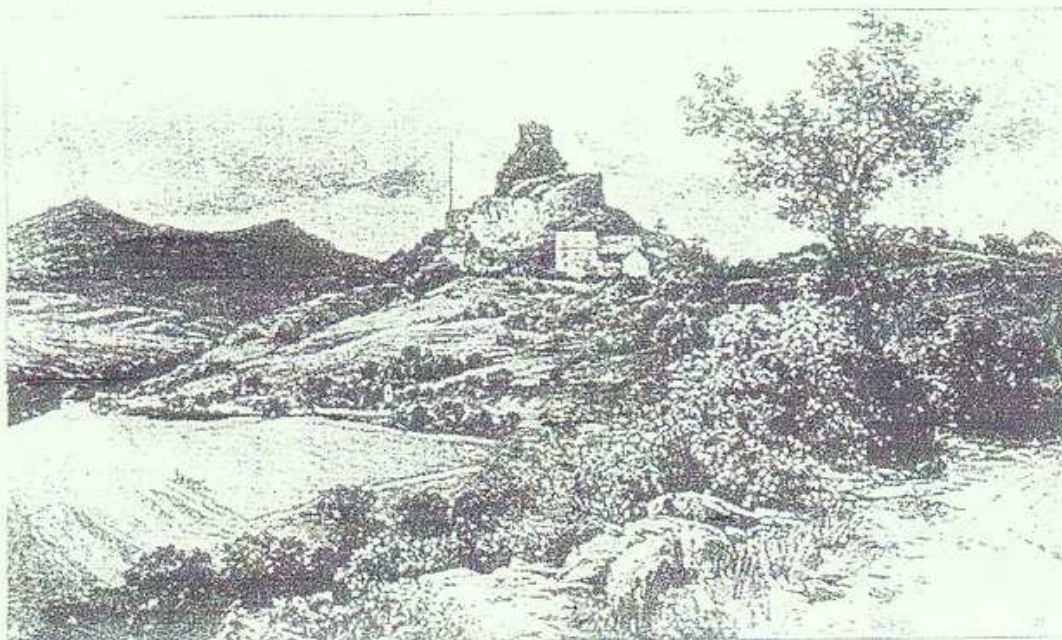
Zájem o toto místo však pokračoval. Nyní je v Kamýku i pamětní síň Bedřicha Smetany. Návštěvy je možno ohlásit předem na obecním úřadě. V pamětní síni jsou soustředěny zajímavé materiály k tomuto Smetanovu životnímu období.

V Kamýku se konají i slavnosti. Při té poslední v roce 2009 na Kamýku zpíval ženský sbor "Cantica Bohemica", sbor řídil PhDr. Vladimír Fruhauf. Jaroslav Švejda měl projev o historii pobytu B. Smetany na Kamýku. Recitoval zde také svoji báseň "Kamýk", která je v Poutníku otištěna.

Do tohoto půvabného koutu Českého středohoří se dostaneme vlakem. Vystoupit se dá ve Velkých Žernosekách nebo v Libochovanech. Je to na trati Litoměřice-Ústí nad Labem. Je to ale cesta pro trochu zdatnější poutníky. Pohodlnější je cesta autobusem z Litoměřic na Ústí n.L. Od zastávky Kamýk se pohodlně dostaneme do

blízké vesničky - do samého samého srdce Českého středohoří.

Růžena Schweizerová
s použitím materiálu pana prof. J. Švejdy

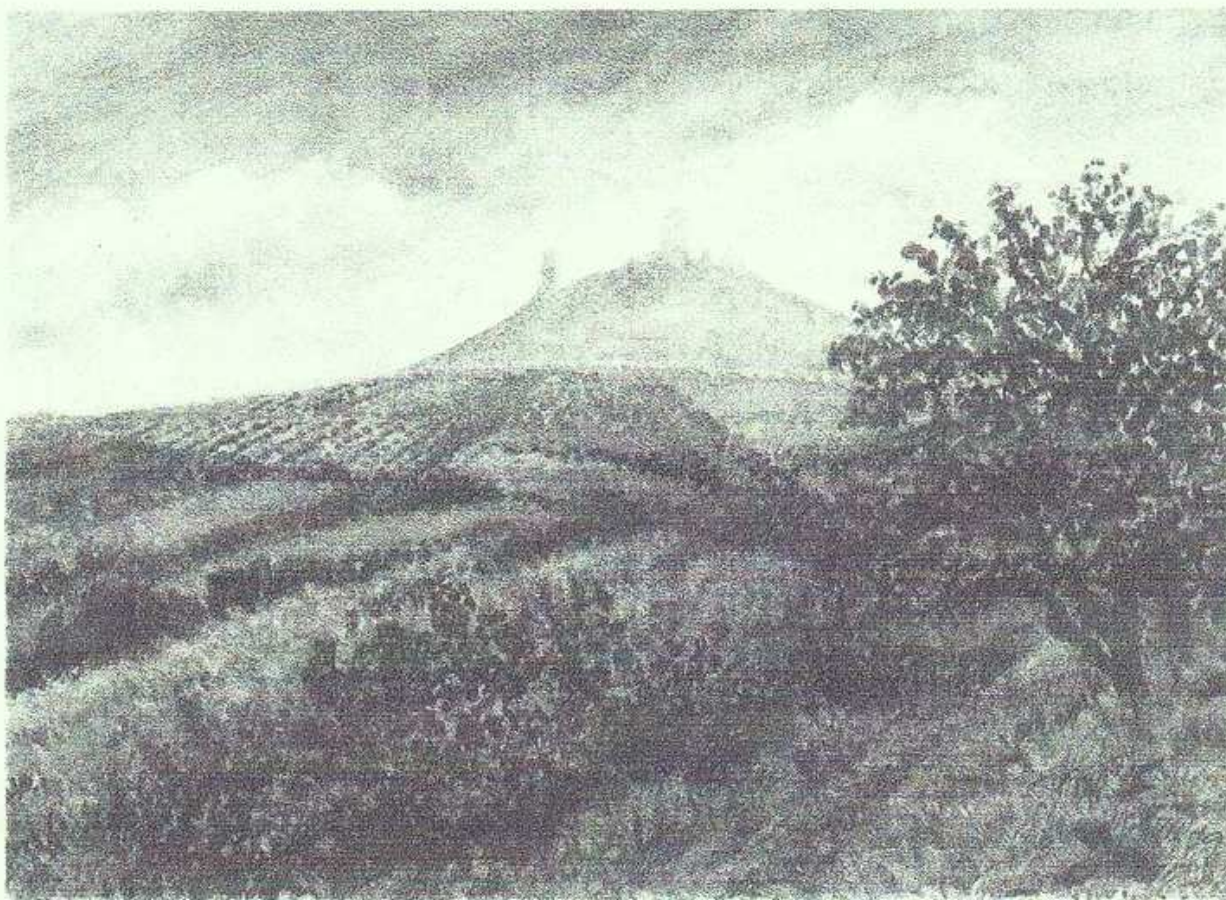

ANTONÍN JOSEF LEVÝ — KAMÝK. Ilustrace pro Otovky ČECHY, vycházející v obilodí před sto lety s cílem seznámit veřejnost s porostovými druhy naší vlasti.

Jaroslav Švejda

K a m ý k

Koráb
na rozbouřeném moři
modrých kopců
žhavá láva
posypaná perníkem opuky
z mlhy vykukuje Máchův Hanžburek
Radobyl s křížem lidských vin
čekajících odpuštění
varuje před pýchou a zlobou
udává tón symfonii sbratření
Nad tím vším se zastavila láska
a shlíží proměněná
v nádherné hudbě Smetanově
Fuga vytváří předivo tónů
a zapisuje se do lidských srdcí

Pohled na Hazmburk od Planíku

Jana Haasová

Vítáme všechny naše poutníky a milovníky Českého středohoří!

Rádi bychom, aby tento malý časopis, popularizující naši milovanou krajinu, vycházel měsíčně, byl pestrý a podílelo se na něm více autorů. Uvítáme vaše podněty - články, citáty, tipy na výlety, básně a pozvánky na kulturní akce, vztahující se k Českému středohoří, které rádi uveřejníme. Zasílejte je, prosím, na moji níže uvedenou e-mailovou adresu. Předem děkuji

Jana Haasová

POUTNÍCI ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ: redaktor Jana Haasová, e-mail: haasova.jana@centrum.cz,

† Roderick Slavík, Věra Bartošková, Květa Roznětinská, Růžena Schweizerová, Jiří Slabyhoudek, Bohumil Škrabal, ing. Jiří Pokorný s rodinou, Jaroslav Rosssler, Jan Parkos, Aleš Kryšpín